

0 500 meter

Lengte wandeling

13 km

Legende

1. Fondry des Chiens
2. Roche aux Faucons
3. Steengroeve
4. Rotsen
5. Ruïne burcht La Haute Roche
6. Centre Physique du Globe
7. Roche à Lomme

AFSTAND Ongeveer 13 km.

AARD VAN DE WEG Een wandeling met een grote verscheidenheid: naast enkele kilometers asfalt, brede boswegen, smalle bospaden – deels héél steil! – sta je tijdens deze wandeling ook enkele keren boven op de rotsen. Extra aandacht is daar op zijn plaats, zeker als je met kinderen op stap bent. Maar naast rotsen in de hoogte, krijg je tijdens deze wandeling ook te maken met rotsen in de diepte. Dat zijn geen grotten, maar putten met rotsen erin: de Fondry des Chiens. De route loopt door deze putten, en ook daar is extra aandacht nodig. Dat is overigens ook zo als je niet door de Fondry loopt, maar eromheen. Waakzaamheid is, zeker met kinderen, in hoge mate ook nodig op een kort stuk langs een steengroeve. Schoenen en kousen moeten één keer uit, bij het oversteken van de Viroin.

KAART NGI 1/25.000 58/5-6.

TOERISTISCHE INFORMATIE Syndicat d'Initiative de Viroinval, rue Vieille Église 1, 5670 Nismes; tel. 060/31 16 35.

VERTREK- EN EINDPUNT De kerk van Nismes. Er is in de dorpskom voldoende parkeergelegenheid.

☛ De Fagne is dezelfde streek als de Famenne, maar ligt aan de andere kant van de Maas. Het gaat om een brede komvormige depressie, zo'n 150 m lager dan de Condroz en meer dan 200 m lager dan de Ardennen, respectievelijk ten noorden en ten zuiden van deze depressie. Aan de zuidrand ligt een kalkzoom, de 'Caletienne' (vergelijk: kalksteen), met veel karstverschijnselen (grotten, onderaardse rivieren enzovoort). Kalksteenheuvels steken er door de leisteen heen. Ooit werden al deze heuvels intensief begraaasd door schapen. Vandaag zijn de heuvels grotendeels bebost. Op de resterende kalkgraslanden groeit een uitzonderlijk rijke flora met een lange reeks orchideeën en zeldzaamheden als wildemanskruid, sterhyacint, hokjespeul en vele andere. Onnodig te zeggen dat al die zeldzaamheden beschermd zijn. Een wilde orchidee in je tuin proberen over te planten leidt overigens altijd tot het afsterven van dit sie-raad.

De streek is ook rijk aan 'fondries', putten met grillige rotsformaties

erin. Kalksteen uiteraard, waarvan een deel – lang voor er mensen waren – opgelost werd in het water. In het tertiaire tijdperk had de zee een zandlaag achtergelaten op de kalksteen. Het indringende water zorgde niet alleen voor oplossing van de kalk, maar ook voor het uitwassen van mineralen, vooral ijzer, en de afzetting ervan in de kalksteenuithollingen. We praten over 2 miljoen jaar geleden. Het gewijzigde klimaat werkte later de erosie in de hand. Het zand verdween, behalve in de uitgeholde kalksteen.

Kelten en Romeinen wisten al van de aanwezigheid van ijzererts op deze plek. De exploitatie ervan in de 'fondries' zal verder duren tot in de 19de eeuw. Nismes was begin 19de eeuw nog een belangrijk centrum van ijzerindustrie.

De bekendste 'fondry' is de Fondry des Chiens, die je tijdens deze wandeling bezoekt.

Het zal je niet verbazen dat meer dan 500 ha 'fondries' en 'tiennes' door de vereniging 'Ardenne et Gaume' beheerd worden als natuurreservaat.

DE WANDELING

We vertrekken aan de 19de-eeuwse St.-Lambertuskerk en steken de brug over de Eau Noire over. Een zijtak van de Eau Noire komt hier samen met de Eau Noire, na een 2,7 km lang ondergronds traject. Daarbij maakt het riviertje de Neptunusgrot in Pétigny. Kort voor de samenvloeiing – een straat verder aan de overkant – komt het riviertje onder de rotsen vandaan.

Aan de andere kant van de Eau Noire loop je rechtdoor en je neemt vervolgens het tweede pad rechts. Dat is dus niet het GR-pad, wel een 'geel' wandelpad. Het pad stijgt achter de huizen (en voor één huis) al snel het bos in. Het kasteel links is nu het gemeentehuis. Boven gekomen draai je aan een weetje links af tot je links bij een 'fondry' komt, een grote put. Afdalen kan maar dat doe je best aan de overkant om er aan deze kant weer uit te kruipen. Net voor de 'fondry', of ter hoogte van de 'fondry' sla je rechts af en enkele meters verder opnieuw rechts af, een smalle asfaltweg. Een eerste geel bord van 'Ardenne et Gaume' onderlijnt de natuurlijke waarde van dit gebied. Op het einde van deze weg slaan we links af (rode bewegwijzering). Aan een splitsing houden we rechts en op het einde van het weiland rechts nemen we het pad rechts. Even maar, op de volgende asfalt kiezen we weer voor rechts. Zo komen we bij een reeks picknicktafels. Loop nog even rechtdoor en sla dan links af, dan kom je aan de rand van de 'Fondry des Chiens' (1). Een informatiebord vertelt dat klimmen hier niet toegelaten is: 'Escalade interdite'. Vooral speleologen vonden hier vroeger een mooi openluchtparcours.

De route daalt dan in de put af, niet naast het informatiebord (dat is veelal rotsklimmen), wel enkele meters verder, langs een duidelijk zichtbaar pad. De normale route naar de overkant vind je zonder problemen. Er zijn wel enkele alternatieven mogelijk, afhankelijk van je eigen kunnen.

Een mooi alternatief is het volgende. Houd beneden in de put de linkerkant in het oog, tot je in de rotswand kleine, uitgehakte tree-tjes ziet. Dat is de overgang naar de volgende put. Aan de andere kant moet je even afklimmen. De route vervolgt naar rechts. Deze route is wel iets moeilijker. Een beetje uitkijken is toch wel aange-wezen.

Welke route je ook volgt, aan de overkant volg je het pad aan de zuidkant van de Fondry naar links. Rechts is er een vallei, en je blijft met die vallei evenwijdig lopen. Je loopt langs een klein 'fondrietje' en ook een geel betonnen merkteken. Aan een grotere put, rechts, gekomen volg je het pad langs de rand. Dat wil dus zeggen, het pad dat naar rechts draait en aan het einde van deze put naar links het bos in. Op het einde van deze weg beland je op een bredere land-bouw- en bosweg. Rechtsaf. Aan een splitsing houd je links. Aan je linkerkant is er nog een putje tussen de bomen, er zijn er nog meer. Het reliëf is hier in grote mate mede door mensenhanden gecreëerd. Aan een akker gekomen draai je onmiddellijk weer het bos in. Na enkele meters loop je weer in dezelfde richting, over een smal pad. Je komt dan weer op een bredere veldweg uit. Weer rechtsaf. Even verder draait de weg helemaal het bos in. Prachtig is dat bos hier. En bovendien komen hier maar weinig wandelaars. Uiteindelijk ver-smalt de weg. Bijna op het einde van de weg (pad), een weide, gaat links een pad de heuvel op. Net voor de rotsige kam moet je naar rechts, tot aan een doorgang links. Daar beklim je de rechtse rots, de 60 m hoge **Roche aux Faucons** (2). De moeilijkheidsgraad is mi-niem, als je het ons vraagt zelfs geen 2. Vanaf de rots heb je een prachtig zicht over de vallei. Vóór je de steengroeven 'de Frimoye'. Op de spoorlijn rijdt in het seizoen geregeld een stoomtrein. 's Zomers slaan tal van jeugdorganisaties in de vallei hun tenten op. Een paar haken vertellen dat er hier ooit geklommen werd.

De route naar beneden loopt langs hetzelfde pad, of makkelijker, het pad dat links naar de vallei voert. Afhankelijk van het pad kan het zijn dat je beneden aan een prikkeldraad uitkomt. Een probleem is dat niet, de weilanden worden voor niet veel meer dan voor jeugdkampen gebruikt.

Waar de rivier de spoorlijn raakt, steek je de rivier over. Het kan zijn dat er hier, of wat verder stroomopwaarts of stroomafwaarts, tij-delijk een touwbrug of houten brug is gebouwd door padvinders of andere jongeren. Dat maakt de overtocht dan wat makkelijker (of moeilijker?). Aan de overkant loop je onder de spoorweg door om

vervolgens rechts af te slaan, langs de steengroeve de Frimoye (3). Rechts in de verte ligt Olloy-sur-Viroin. Langs de weg, rechts, enkele caravans en weekendverblijven. Je neemt de eerste weg links. Aan een splitsing houd je links (niet de weg nemen die in een rechte hoek naar links draait) en je stijgt verder tot je in de kleine steengroeve 'Prosper' (3) terechtkomt, een groeve met loodrechte wanden. Aan de andere kant van de groeve kun je eruit wandelen of kruipen tot op een berijdbare bosweg die je naar rechts volgt.

Aan een kruispunt met een driehoekig bosje in het midden, sla je links af en je loopt de berg af, tot aan de Viroin. Rechtsaf en wat verder nog eens rechtsaf, voor een rots (4) met een kruisje erbovenop. Het kruisje is door de begroeiing wel bijna niet meer zichtbaar. Enkele meters verder al sla je links af. Aan een geel bord van het natuurreservaat neem je het stijgende pad. Je houdt rechts aan, en je blijft onder aan de rotsen. Op dit kleine massief zijn nogal wat klimroutes, op het eerste gezicht, vooral geschikt voor beginnende klimmers.

Op het einde van de rotswand ga je naar boven en je slaat er links af. Je wandelt er boven op de rotsen (oppassen, de eerste meters echt langs de rand; let op dat je geen klimmers hindert), tot je een pad naar rechts kunt nemen (links is er een beboste kloof tussen de rotsen). Het pad ziet eruit als een rotskammetje. Wat verder wordt het breder. Aan een splitsing loop je rechtdoor (de linkse tak van de splitsing). Je volgt altijd maar de flanken van de vallei. Dat wil zeggen dat je wat verder route 1 en een witte pijl volgt. Als je rechts een weiland ziet, ben je zo dadelijk, links, bij de burchtruïne van La Haute Roche (5). Via een gat in de muur kom je erin. Je krijgt meteen een prachtig zicht voorgeschoteld over de vallei, Dourbes en in de verte het 'Centre Physique du Globe' (6), een wetenschappelijke instelling, behorend bij het Koninklijk Meteorologisch Instituut in Ukkel. Is dit geen leuke picknickplek? De 13de-eeuwse burcht werd in de 16de eeuw verwoest.

De ruïne verlaat je aan de valleikant. Je volgt er even een smal paadje naar rechts, langs de muur. Nogmaals: langs de muur! Op het einde van de muur sla je links af, een smal, prachtig pad, recht naar beneden door kalkgrasland.

Beneden gekomen volg je de weg langs de Viroin naar rechts. Je bent nu bijna in Dourbes. Tegenover huisnummer 21, sla je links af, een veldweg die naar de beschermde, 13de- tot 17de-eeuwse St.-Servaaskerk loopt. Je neemt de straat voor de kerk en je loopt zo het mooie dorp in. Aan het gemeentehuis neem je de rue du petit Roly en aan het kruispunt daarna sla je links af, de rue de Mariembourg. Aan de splitsing, bij een kapel (1842), kies je voor rechts. Volgen maar. Rechts vervoegt een weg de onze en wat verder staat een paar bosjes midden op de weg, het laatste met onder meer een struik je-

neverbes. Voorbij dat laatste bosje is er links een weg. Die volg je tot een weg links, met een 4. Je wandelt een zone met palmboompjes in.

Op het einde van een tweede weiland links, is er een weg linksaf. Die brengt je tot op de kam die je dan naar rechts volgt tot bij het kruis op de Roche à Lomme (7). De Romeinen hadden hier een 'oppidum', een versterkte vesting. Soms zie je hier amateur-archeologen speuren naar restjes van dit Romeinse verleden. Ook hier heb je weer een prachtig zicht op de valleien van de Eau Blanche en Eau Noire die aan de voet van de rots de Viroin vormen. Daar ligt ook de voormalige leerlooierij Théodore Houben. Het bedrijf sloot zijn deuren in 1980. Een mooi zicht is het als een stoomtrein van de 'Chemin de Fer à Vapeur des Trois Vallées' door de vallei rijdt (lijn 132 Mariembourg-Treignes). De maatschappij stoomt ook nog tussen Mariembourg en Momignies, via Chimay, en tussen Dinant en Givet (info: M. America, tel. 012/74 19 07).

Afdalen kan langs dezelfde weg, en vervolgens na de wei linksaf, of direct naar beneden. Pas op, bijna direct. Sta met je rug naar de leerlooierij, loop even terug tot aan iets wat je als een gracht zou kunnen omschrijven. Net voor je weer helemaal uit de gracht bent, kun je naar rechts. In het begin is dit nauwelijks als pad herkenbaar. Het daalt 10-20 m, buigt dan naar rechts en daalt dan wat verder naar links tot beneden bij de leerlooierij. Rechtsaf. Er resten je nog 1,5 km asfalt tot in Nismes. Bij een splitsing houd je links. Je loopt voorbij een mooie kapel (rechts) en je neemt naast nr. 4 het dalende pad. Zo kom je bij een brug over de Eau Noire waarna je rechts afslaat. Je wandelt door het vroegere kasteelpark, nu een verschrikkelijke camping. Die zou wel binnen afzienbare tijd moeten verdwijnen. Even verder sta je terug bij de kerk.